

J O S E F I E N & C O
bureau voor restauratie en onderzoek

COMPAGNIE THEATER

EEN VERKENNEND KLEURONDERZOEK NAAR DE OORSPRONKELIJKE
AFWERKING VAN HET INTERIEUR

COMPAGNIE THEATER

EEN VERKENNEND KLEURONDERZOEK NAAR DE OORSPRONKELIJKE AFWERKING

INLEIDING

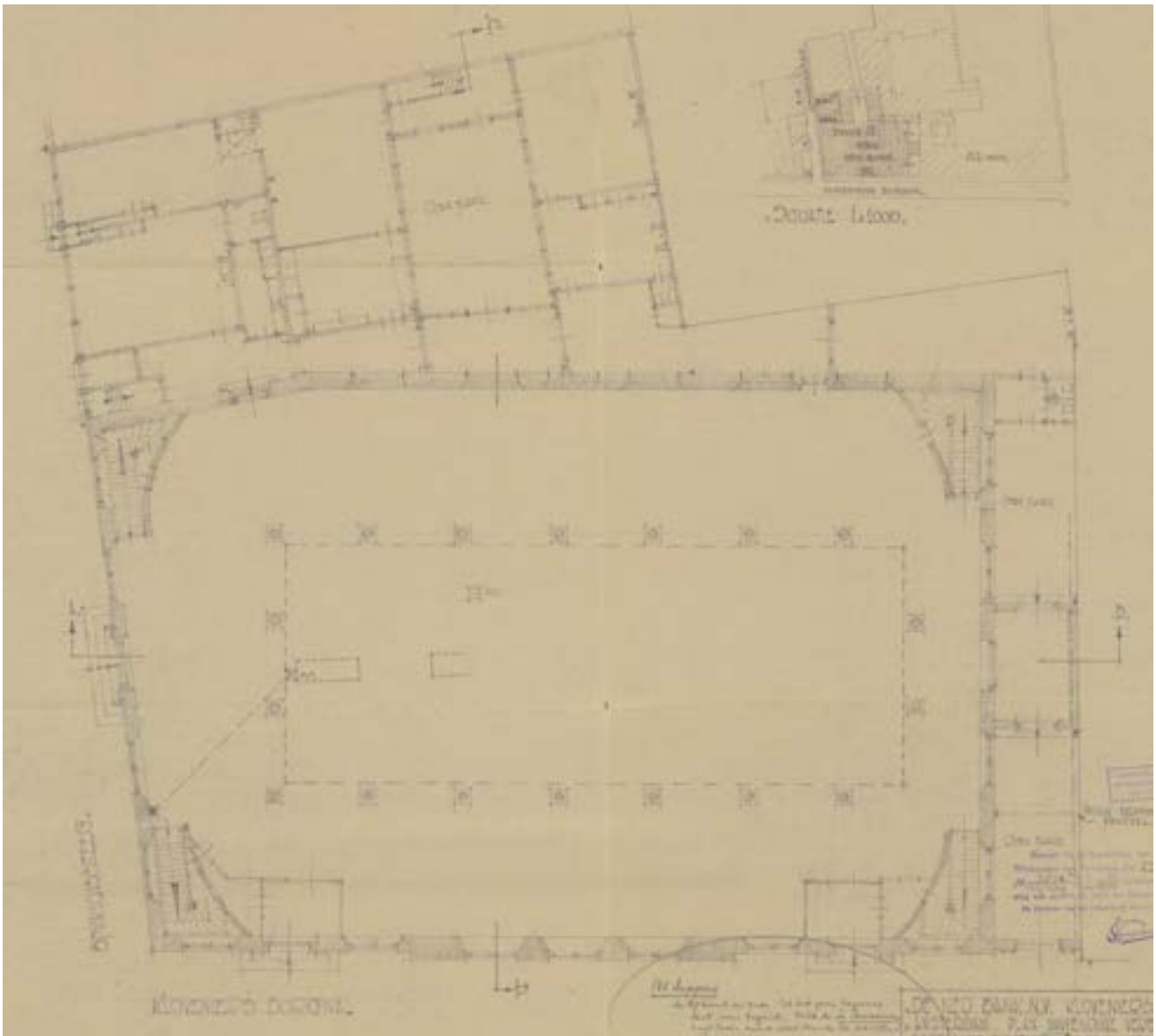
Op verzoek van ir Allard Meine Jansen architect bij Allard Architecture is een kleuronderzoek uitgevoerd aan de kolommen, raam- en kozijnhout en grote kroonlijst in het interieur van de voormalig Hersteld Evangelische Lutherse Kerk uit 1792. Ook het gewelf uit 1881 is aan een kleuronderzoek onderworpen. De voormalige kerk werd tot voor kort gebruikt als Compagnie Theater.

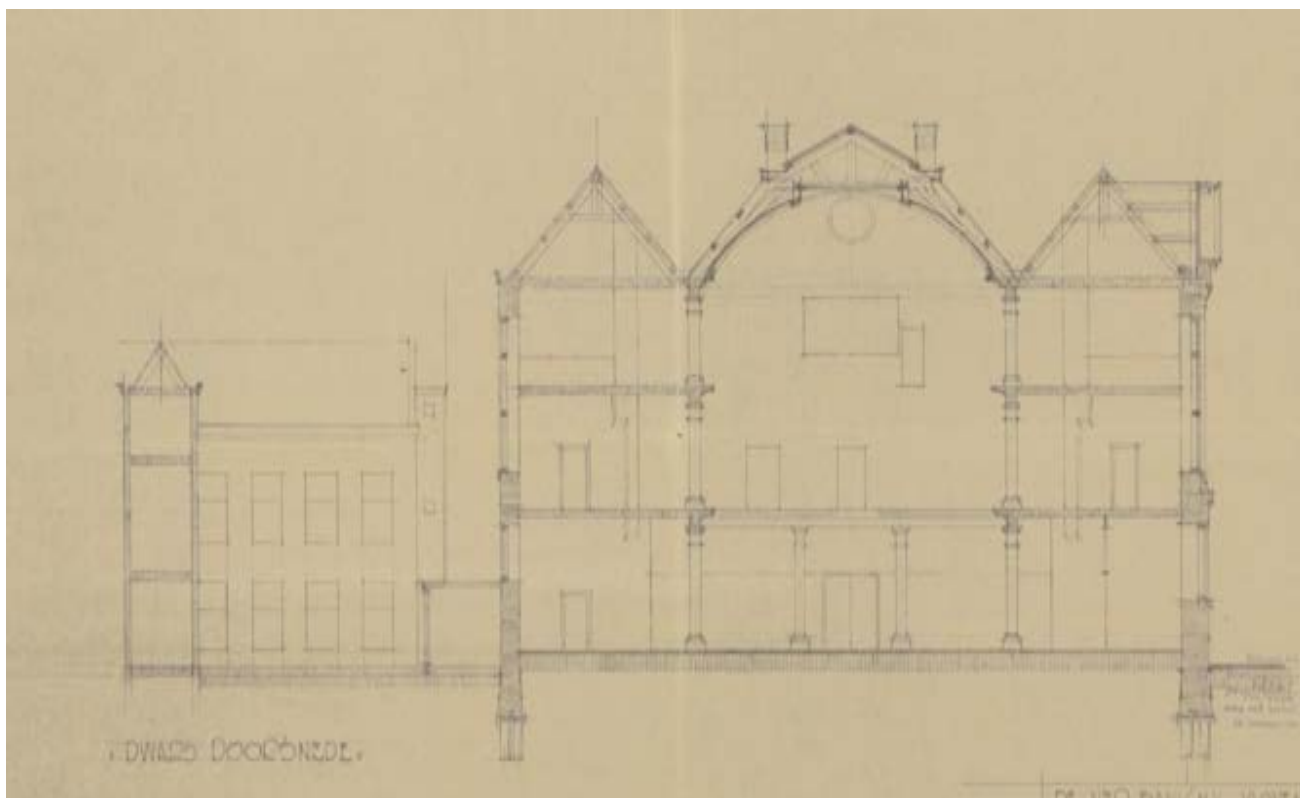
Voorgevel van de nieuwe Hersteld Evangelisch Lutherse Kerk, ter plaatse van het vroegere Dolhuis, Voortekening door B.W.H. Ziezenis voor de bij J. Ammeling uitgegeven prent, dd. 1793, beeldbank archief Amsterdam, invnr. 010094001413

KORTE BOUWGESCHIEDENIS PAND

In 1792 werd gestart met de bouw van de kerk naar ontwerp van stadarchitect Abraham van der Hart. De gevel is ontworpen in een klassieke vormgeving met een naar voren springend middenrisaliet die op de begane grond is opgetrokken in zandsteen. Hierop staan in totaal zes Ionische pilasters die een driehoekig fronton dragen. De gevels naast het middenrisaliet zijn eenvoudiger van vormgeving. De voor een kerk typische elementen als toren en kerkklok werd niet gerealiseerd. Het stadsbestuur stelde dit als voorwaarde voor de nieuwbouw van niet hervormde kerken.

1792 – Plattegrond van de begane grond van de kerk en naastgelegen bebouwing.

1951 – Doorsnede bestaande situatie.

Het interieur van de kerk was een grote open ruimte met rondom galerijen op de begane grond en op de twee verdiepingen. De preekstoel en orgel werd ontworpen door Ziezenis jr en sr. Het houtwerk van de orgelkas was (volgens een publicatie) okergeel geverfd, met guirlande donkergroen en het beeldbouwwerk wit. Het orgel werd aan de zijkanten op de in de 18^e-eeuwse gebruikelijke wijze omgeven door een op hout geschilderde 'draperie'¹.

In **1827** worden herstelwerkzaamheden voor het interieur beschreven; het schilderwerk van o.a. de kolommen moest worden bijgewerkt in de bestaande kleuren. Het plafond van de kerk moest worden bijgewerkt en zo vaak gelijmd worden dat het een volkomen witheid heeft.

Uit de werkomschrijving uit **1833**

De lambrisering van de bovenste galerij werd 'gekleurd', dit moest op de tweede gaanderij ook gebeuren 'met gekookte olie terpentijn, doch niet te donker. Op de begane grond moest het houtwerk tegen de muur niet worden gekleurd, maar als mahoniehout schilderen en lakken. Ook de predikant stoel en galmbord, het gehele doophuis en alle gedistingeerde banken (met andere woorden alles wat in de gehele kerk gekleurd is) zal men kleuren met olie terpentijn en kleur. Al het gekleurde moest ook gelakt worden.

¹ Bouwhistorische verkenning met waardenstelling en advies (24-06-2022) Voormalige Lutherse Kerk- Kloveniersburgwal 50 te Amsterdam, Hylkema Erfgoed, Advies en Ontwerp.

HISTORISCH AFBEELDINGSMATERIAAL

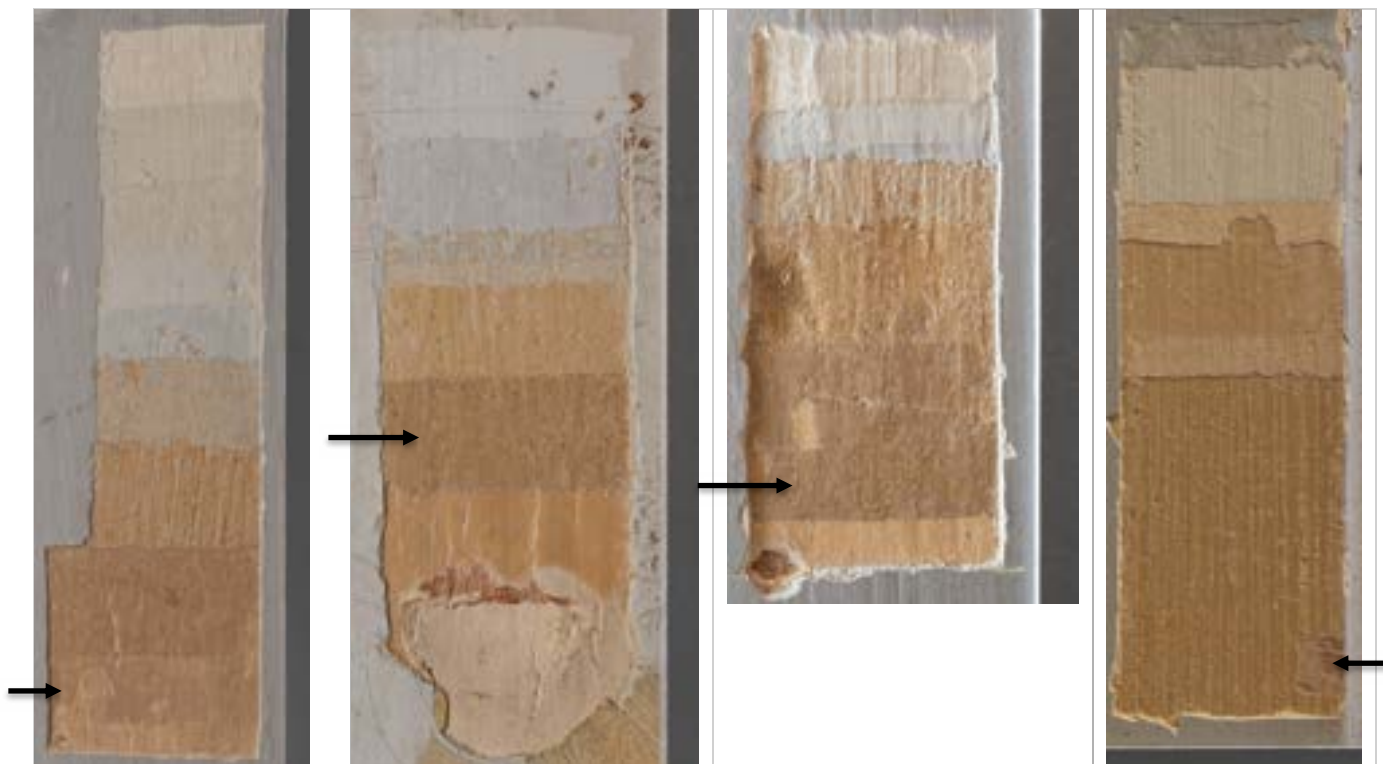

Het Dolhuis in vogelvlucht dat tot 1791 aan Kloveniersburgwal 50 stond. Uit: Dapper 1663, beeldbank archief Amsterdam, invnr. 010097003078

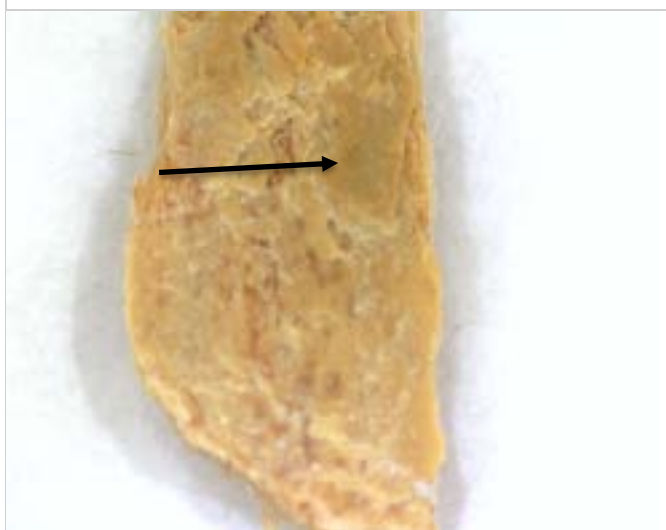
Voorgevel van de nieuwe Hersteld Evangelisch Lutherse Kerk, ter plaatse van het vroegere Dolhuis, Voortekening door B.W.H. Ziezenis voor de bij J. Ammeling uitgegeven prent, dd. 1793, beeldbank archief Amsterdam, invnr. 010094001413

RESULTATEN ONDERZOEK/KLEURADVIES

Stratigrafien van kolommen op de 2^e verdieping. De pijl geeft het oorspronkelijke afwerkstadium aan.

stratigrafie
kozijnhout
begane grond

Verfmonster CTA-M01, (onderste helft)
hoofdgestel onder gewelf

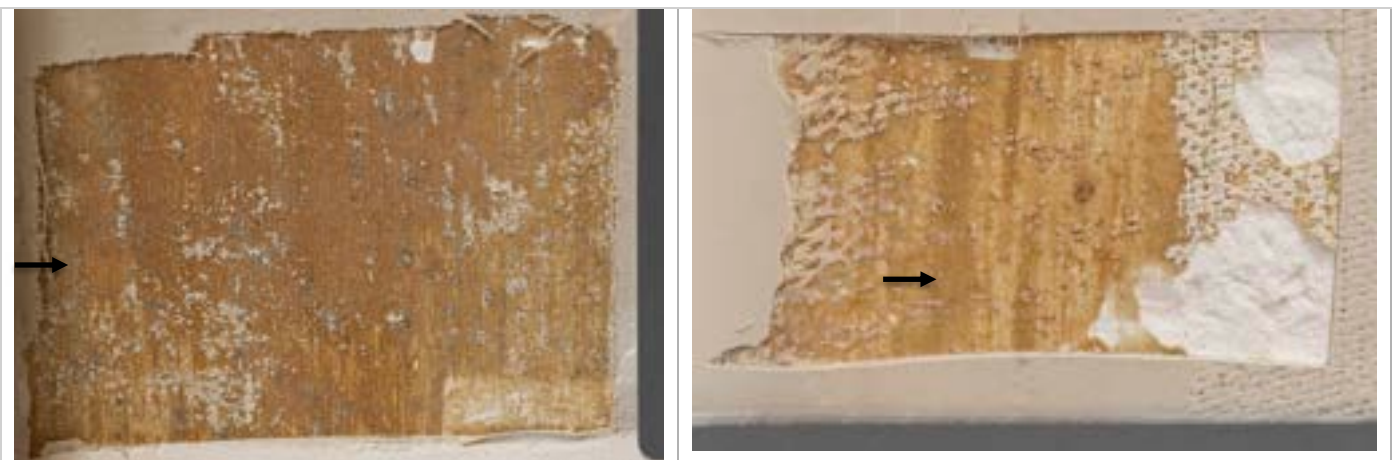

Verfmonster CTA-M01, (bovenste helft)
hoofdgestel onder gewelf, van onderaf
bekeken.

De oorspronkelijke afwerking van de kolommen, ramen, kozijnen en kroonlijst is een okergeel. Deze afwerking is als volgt opgebouwd; op de houten ondergrond ligt een krijtlijmgrondering waarop een okergele verflaag is aangebracht.

Bij het vrijleggen van de oorspronkelijke afwerking is de kleur bepaald. De okergele kleur komt overeen met kleurnummers S3030-Y10R en S4030-Y10R. Hierbij moet echter wel rekening gehouden worden met een vergeling van het bindmiddel onder invloed van de afwezigheid van daglicht. De kleur kan grotendeels terug opleken als het een tijd aan daglicht is blootgesteld. Mogelijk is de oorspronkelijke kleur iets lichter dan de genoemde kleuren. De okergele afwerking is 2 tot 4 keer in dezelfde kleur overgeschilderd. Halverwege de stratigrafie wijzigt de kleur. De laatste okergele kleur wordt overgeschilderd met een lichtgrijs afwerkstadium. Mogelijk dateert deze afwerking uit 1856 toen een afwerking werd voorgeschreven met een witte en een grijze grondering (zie bladzijde 5). Hierna volgt een zeer licht blauw afwerkstadium. Hierna volgen een aantal moderne lichte afwerkingen.

Ook de kozijnen en ramen op de begane grond zijn oorspronkelijk afgewerkt in een okergele kleur.

houtimitatie/houtimpressie op het gestuukte koepelgewelf dd. 1881

Uit de literatuur blijkt dat de oorspronkelijke kleur van het achttiende -eeuwse gewelf wit moet zijn geweest. Dit plafond geheel vervangen door het stucplafond met ribben en cassetten uit 1881. De oorspronkelijke kleur van het plafond uit 1881 is een eikenhoutimitatie of een houtimpressie. Op sommige onderzoekslocaties zijn houtnerven geschilderd en op andere locaties lijkt de afwerking meer op een streperig bruin.

DOCUMENTATIE ONDERZOEKSLOCATIES

Project: Compagnie Theater		Bouwjaar: 1792		
Onderdeel: kolom (verplaatst)		Verfmonster:		
Onderzoekslocatie: 2 ^e verdieping spinhuissteeg/trappenhuis		Datum: 25 juli 2022		
NR:		Uitvoering: ir Josefiën Tegelaar		
	fase	lagen	kleur	beschrijving/ kenmerk
		20	vuil	
	X	19	lichtgrijs	afwerking
	IX	18	geelcrème	afwerking
	VIII	17	geelcrème	afwerking
		16	vuil	
	VII	15	geelcrème	afwerking
		14	wit	grondering
	VI	13	licht blauwgrijs	afwerking
	V	12	scheidingslaag	scheidingslaag
		11	licht grijs	afwerking
	IV	10	scheidingslaag	scheidingslaag
		9	l. okergeel	afwerking
		8	grijzig geel	grondering
	III	7	okergeel	afwerking duidelijke kwaststreek zichtbaar
		6	okergeel	voorlakaag
	II	5	okergeel	scheidingslaag
		4	okergeel	afwerking
	I	3	okergeel	oorspronkelijke afwerking
		2	okergeel	lijmlaag
		1	wit	krijtlijmgrondering
		0	hout	ondergrond
				

Colofon

Uitvoering

Josefien & Co
Bureau voor restauratie en kleuronderzoek
ir Josefien Tegelaar
Boomgaard 54
1432 LB Aalsmeer
j@josefienenco.nl
06-51409054

Opdrachtgever

Hylkema Erfgoed BV (subsidiehouder)
MariaHoek 4
3511 LD Utrecht

© Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.